

Preventivní program ZŠ a MŠ Chvalkovice, okres Náchod

Školní rok 2021/2022

Obsah

1. Základní údaje o škole
2. Právní východiska
3. Oblasti sociálně patologických jevů ve škole
4. Cíl preventivního programu
5. Zhodnocení prevence sociálně patologických jevů ve školním roce 2006/2007
6. Spolupráce s rodiči
7. Vzdělávání pedagogů
8. Metody práce
9. Znalostní kompetence žáků
10. Zařazování okruhů protidrogové prevence do tematických plánů
11. Záškoláctví
12. Šikanování
13. Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi
14. Plán činnosti

1. Základní údaje o škole

Název školy	ZŠ a MŠ Chvalkovice
Adresa školy	Chvalkovice 104, 552 03, okres Náchod
IČO	IČO: 75 019 418
Telefon/fax	491 491 521
E-mail	skola@zschvalkovice.cz
Adresa internetové stránky	www.zschvalkovice.cz
Právní forma	
Název zřizovatele	Obec Chvalkovice, okres Náchod
Součástí školy	MŠ Velká Bukovina
Ředitel školy	Mgr. Markéta Ulrychová
Metodik prevence sociálně patologických jevů	Mgr. Jana Baudyšová

2. Právní východiska

- § 29 odst. 1 a § 30 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon
- § 8 a § 9, § 17 a § 18, § 30 zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, č.j.21291/2010-18
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Č.j.: 37 014/2005-25
- Pokyn MŠMT č.j 14 423/99-22 k výchově proti projevům rasismu
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví Č.j.: 10 194/2002-14
- Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách, č.j. 22294/2013-1
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí na období 2013-2018

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j. MSMT-21149/2016
- Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS ve školách a školských zařízeních, Č. j. MSMT-5217/2017-1

3. Oblasti sociálně patologických jevů ve škole

Prevence sociálně patologických jevů u žáků v působnosti naší školy představuje aktivity v následujících oblastech prevence:

- Drogy (základní informace o drogách)
- Doprava (rizikové chování v dopravě)
- Poruchy příjmu potravy (nevhodné jídelní a stravovací zvyklosti, diety, obezita)
- Alkohol (informace o nevhodnosti pití alkoholu)
- Syndrom týraného dítěte – CAN (fyzické týrání a jeho rozpoznání)
- Šikana, kyberšikana (znaky šikanování, řešení zejména počáteční šikany)
- Vandalismus (poškození školního majetku nebo majetku žáků)
- Záškoláctví (sledování absence žáků)
- Tabák (informování o závislosti na tabáku)
- Násilí (agresivní chování dětí)
- Krádeže (Drobné krádeže se vyskytují ve škole)

4. Cíl preventivního programu

Preventivní program klade důraz na udržení stávající kvality školy, komunikaci, kooperaci a zdravý životní styl. Program je určen pro žáky a pedagogické pracovníky školy a ve svém důsledku má vést k udržení pozitivního klimatu školy s minimem kázeňských problémů žáků ve škole i mimo školu. Základním předpokladem k jeho účinnosti je aktivní zapojení všech žáků třídy a rodičů žáků, kteří jsou s průběhem a výsledky programu seznamováni.

Cílem primární prevence je zvýšení odolnosti žáků vůči sociálně patologickým jevům.

Cílem našeho programu je, aby se preventivní výchovně vzdělávací působení stalo neoddelitelnou součástí výuky a života školy a nepřímo prostřednictvím rodičovské veřejnosti i celkového způsobu života žáků. Hlavním cílem je vést žáky k tomu, aby návykovou látku v budoucnosti nevyhledávaly, aby ji nikdy neužily.

Preventivní program je nedílnou součástí školního vzdělávacího programu.

Důležitý je i individuální přístup k jednotlivým žákům. Je nutné analyzovat jedince, konkrétní sociální situaci dítěte. Zvýšenou pozornost věnujeme žákům s vývojovými poruchami učení a chování a pomáháme jim k jejich kompenzaci, protože tuto skupinu chápeme jako velmi ohroženou. Nabízíme volnočasové aktivity a programy, kde se mohou uplatnit všichni žáci.

Důraz je položen na informovanosti žáků ve vyučovacích hodinách a rodičů při třídních schůzkách nebo individuálních setkáních.

5. Zhodnocení prevence sociálně patologických jevů ve školním roce 2020/2021

Vzdělávání	
Školní metodik prevence	Mgr. Marcela Horká

Školní vzdělávací program	
cizí jazyk	Vazba na některá témata zeměpisu, dějepisu, občanské výchovy. Dotknout se závažných celosvětových problémů (nebezpečí drog, rasová, národnostní a názorová nesnášenlivost apod.).
chemie	<u>Chemie ve společnosti</u> - drogy - diskuse na téma drogy s využitím informací ze školy i ze sdělovacích prostředků, popř. populárně naučné literatury - žák by měl umět popsat příklady volně i nezákonně prodávaných drog a uvést příklady nebezpečí, kterým se vystavuje jejich konzument; <u>Deriváty uhlovodíků</u> - diskuse na téma nebezpečí požívání alkoholických nápojů;
občanská výchova	<u>Člověk a právo</u> - opatření a zákony související s podáváním alkoholických nápojů dětem a mladistvým a vztahující se k nákupu, držení a výrobě drog; prevence trestné činnosti;
přírodopis	<u>Stavba těla a funkce jednotlivých orgánů člověka</u> - samostatné kratší práce k jednotlivým bodům zdravotnické problematiky (např. zdravý život, rodina a její funkce, hygiena jednotlivých soustav, alkohol, drogy apod.) <u>Poškození lidského organismu</u> vlivy kouření, drog, přepínání, stresu na lidský organismus <u>Biologie člověka</u> - hygiena, vliv kouření, alkoholu a drog, zneužívání léků - žák by měl umět hodnotit význam zdraví a potřebu jeho ochrany, vědět o imunitním systému a jeho podpoře, o nebezpečí drog-uvědomovat si své vztahy k prostředí, chápat nezbytnost komplexní péče o životní prostředí a vlastní odpovědnosti v tomto směru
Organizace prevence	
Preventivní program	Vypracován a aktualizován metodikem prevence dle nových metodických materiálů MŠMT především: - Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek - Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j. MSMT-21149/2016 - Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS ve školách a školských zařízeních, Č. j. MSMT-

	5217/2017-1 - národní strategie primární prevence rizikového chování dětí na období 2013-2018
Využití volného času žáků	Rozmanitá nabídka zájmových útvarů. Maximální využitelnost kapacity ŠD. Pro žáky školy realizujeme pestré školní i mimoškolní aktivity = soutěže, exkurze, výlety, představení některé i ve spolupráci s rodiči či místními spolky.
Průběžné sledování podmínek a situace ve škole z hlediska rizik výskytu sociálně patologických jevů	Snaha všech pedagogických pracovníků včas řešit drobnější přestupky (slovní napadání spolužáků, schovávání věcí, poštuchování....), které by mohly vést k sociálně patologickým jevům. Využití externího nástroje pro monitorování šikany Nenech to být. Možnost pro rodiče a žáky informovat školu o šikaně dítěte a dalších závažných jevech.
Uplatňování forem a metod umožňující včasné zachycení ohrožených dětí	Zaměřili jsme se především na zintenzivnění spolupráce mezi školou a rodiči. Dbáme na včasnou informovanost rodičů, společně se snažíme řešit výchovné problémy.
Poradenská služba školního metodika prevence	Informovat pedagogické pracovníky o novinkách a změnách v oblasti soc. pat. jevů viz. metodické pokyny. Seznamovat rodiče žáků se základními pojmy v oblasti soc.pat. jevů, vysvětlovat postupy školy i požadavky na rodiče
Zajištění poradenských služeb speciálních pracovišť a preventivních zařízení	V případě potřeby – OSPOD Náchod, Jaroměř, Dvůr Králové nad Labem, PPP Náchod, Trutnov, Speciálně pedagogické centrum Náchod, MAP mezi Úpou a Metují.
Vybavení školy odbornými a metodickými materiály a dalšími pomůckami	Dostačující.
Školní řád (obsahuje zákaz nošení, držení, distribuci a zneužívání návykových látek v areálu školy a odpovídající sankce)	Školní řád je doplněn vhodnou formou o problematiku soc. pat. jevů viz. metodický pokyn k řešení šikanování č.j. MSMT-21149/2016 a metodického pokynu k primární prevenci č.j.20006/2007 čl. 8 – Školní řád. Forma zpracování odpovídá charakteru základní školy a vychází také z konkrétních podmínek naší školy
Akce školy pro žáky k prevenci sociálně patologických jevů	Průběžné výchovné působení na žáky formou rozhovorů či besed, situační hry zaměřené na empatii. Dodržování třídních pravidel, dotazníková šetření (oblíbenost v kolektivu, sebehodnocení žáka za určitý časový úsek – týden, měsíc, jak řešit slovní i tělesné napadení, komunikace učitel - žák) Spolupráce družina + škola + rodič)

Sociálně patologický jev	počet
Drogy	

Doprava	
Poruchy příjmu potravy	
Alkohol	
Syndrom týraného dítěte – CAN	
Šikana, kyberšikana	
Vandalismus	
Záškoláctví	
Tabák	
Násilí (v nejmírnější formě)	
Krádeže	

Komentář:

Vztahy mezi žáky jsou bez větších výchovných problémů, klima ve třídách je přátelské. Drobné kázeňské přestupky jsou včas řešeny, pedagogové si vyměňují zkušenosti a vzájemně se informují o žácích. V případě výskytu kázeňského přestupku ihned řešeno učitelem a následně jsou předány informace rodičům.

6. Spolupráce s rodiči

Spolupráci s rodiči vidíme jako klíčovou při realizaci našeho preventivního programu. Rodiče jsou prostřednictvím třídních učitelů informováni o realizaci programu na škole, problematika byla zařazena i na jednání školské rady. Další informace poskytujeme rodičům prostřednictvím www stránek školy, propagačních materiálů a školních nástěnek.

7. Vzdělávání pedagogů

Metodik prevence se účastní školení pořádaných zařízeními pro DVPP, ostatní pedagogové formou samostudia (využívání odborné literatury ve školní knihovně). Problematika prevence je 2x ročně zařazována na pořad jednání pedagogické rady.

Pedagogičtí pracovníci mají možnost nahlédnout do Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, Č.j. 21 291/2010-28, kde jsou návodným způsobem popsána jednotlivá témata:

Příloha č. 1 Drogy

Příloha č. 2 Doprava

Příloha č. 3 Poruchy příjmu potravy

Příloha č. 4 Alkohol

Příloha č. 5 Syndrom týraného dítěte - CAN

Příloha č. 6 Šikana

Příloha č. 7 Kyberšikana

Příloha č. 8 Homofobie

Příloha č. 9 Extremismus

Příloha č. 10 Vandalismus

Příloha č. 11 Záškoláctví

Příloha č. 12 Tabák

Příloha č. 13 Násilí

Příloha č. 14 Krádeže

8. Metody práce

V rámci výuky jsou a budou i nadále kromě tradičních metod práce využívány další metody, které se osvědčily. Výchova bude probíhat mezipředmětově.

Např.:

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli,
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků,
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti,
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů,
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry,
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu),
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“,
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě,
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti
- prevence experimentování s alkoholem a cigaretami,
- základy etické a právní výchovy,
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení,
- všestranný rozvoj osobnosti žáka,
- soustředěnost na včasné diagnostikování soc.-patologických problémů ve třídních kolektivech,
- důraz na spolupráci s rodiči,
- široká nabídka volnočasových aktivit,
- ekologická výchova,
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd. jako v předchozích letech.

9. Znalostní kompetence žáků

Znalostní kompetence žáků

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků,
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek,
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu,
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu,
- mají právní povědomí v oblasti sociálně patologických jevů.
- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě,
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl,
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví,
- znají negativní vlivy kouření, požívání alkoholu,
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc,
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy,
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti,
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva,
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrahování aj.), je protiprávní,
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky,
- dopravní výchova.

10. Zařazování okruhů protidrogové prevence do tematických plánů

Při realizaci preventivního programu klademe důraz na následující činnosti:

- učit žáky řešit konfliktní situace,
- vést je ke schopnosti odmítat činnosti, které by mohly mít negativní důsledky,
- posilovat sebedůvěru dětí,
- informovat je přiměřeně věku o následcích užívání drog,
- podporovat mimoškolní činnost, koníčky, aj.

11. Záškoláctví

Problematiku záškoláctví škola již řešila, ne všichni žáci měli nepřítomnost ve škole řádně omluvenu. Některým rodičům bylo nařízeno nadále omlouvat absenci lékařem. Ti v našem okolí jsou ochotni a vycházejí nám s razítky vstříc. Je ale potřeba nadále věnovat pozornost zásadám omlouvání žáků a evidenci nepřítomnosti ve škole dle školního řádu. Opakovaně s touto problematikou seznamovat i rodiče žáků.

12. Šikanování

Problematiku šikanování škola již řešila. Je potřeba nadále věnovat zvýšenou pozornost některým prvkům hrubého chování mezi spolužáky, které by v pozdějším věku mohly mít již nepřímé a přímé znaky šikanování. Učitelský sbor byl již proškolen jako celek panem Dr. Jiřím Maléřem z Diagnostického centra v Hradci Králové, a to začátkem školního roku. Všichni jsou též seznámeni s obsahem níže uvedeného programu.

Letos došlo k dalšímu školení s panem Maléřem, jež bylo opět hodnoceno kladně.

Obsah Programu proti šikanování

Cíl programu

Projevy šikanování

Zákonná opatření

Komponenty programu

1. zmapování situace – analýza a evaluace
2. motivování pedagogů pro změnu
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů
4. užší realizační tým
5. společný postup při řešení šikanování (šest skupin základních scénářů)
6. primární prevence v třídních hodinách
7. primární prevence ve výuce
8. primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování
9. ochranný režim
10. spolupráce s rodiči
11. Školní poradenské pracoviště
12. spolupráce se specializovanými zařízeními
13. vztahy se školami v okolí

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Důležité je zaměřit se na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany došlo či ne. Všichni pedagogičtí pracovníci musí vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce.

Projevy šikanování

Šikanování se ve své zárodečné formě vyskytuje prakticky na všech školách. Pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do třídního kolektivu je základní podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu třídy a školy. Škola má povinnost předcházet všem náznakům násilí a šikanování. Šikanování v jakékoli formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno. Samotní pedagogičtí pracovníci nesmí svým jednáním s některými žáky a chováním vůči nim podněcovat zhoršování vztahů směřující k šikanování těchto žáků jejich spolužáky.

Šikanování

(1) Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese. Podoby šikanování jsou:

- Přímá šikana může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrahujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).
- Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

•3 Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. kyberšikana, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola se kyberšikanou zabývá vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).
- Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
- Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

(2) Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Zákonná opatření :

A) Odpovědnost

(1) Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením **§ 29 zákona č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

(2) Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství;

- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala;
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů);
- v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

(3) Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen „trestných činů“). Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže):

vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody

§ 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví § 146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

(4) Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pocituje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých;
- účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě;
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ) – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu;
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti;
- pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť.

(5) Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme

v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřešetření trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřizování (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§ 365 TZ),

v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

B) Metodické materiály

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, MŠMT č.j. 21291/2010

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j. MSMT-21149/2016

Příloha - Metodický pokyn MŠMT - šikanování

Komponenty programu

1. Zmapování situace – analýza a evaluace

Úkoly:

připravit dotazník mapující výskyt šikany na škole (pro učitele i žáky), jeho vyhodnocení – školní metodik prevence, školní psycholog 1x ročně

do poznámek v prg. Bakaláři uvádět veškerá jednání s rodiči, zaznamenat výchovné komise – třídní učitelé průběžně

1x za pololetí kontrola záznamů a jejich vyhodnocení – užíší realizační tým

2. Motivování pedagogů pro změnu

Seznámení se skutečným stavem šikany je pak tím základním motivačním prvkem určujícím budoucí změnu. Klíčovým momentem je, aby kantoři výskyt šikany nejen neodmítali, ale aby ho ani nevnímali jako své osobní selhání. Neznalost skutečné situace na vlastní škole je totiž pochopitelné, neboť podstatnou vlastností šikanování je její skrytost a nepřístupnost pro vnější okolí. Další fází motivace je důvěra ve školní program proti šikanování – má smysl ho realizovat, protože povede k řešení a odstranění nebo alespoň omezení šikany.

Úkoly:

*zajistit školení k prevenci šikanování na přípravný týden – školní metodik prevence
seznámit všechny ped. pracovníky školy s přímými a nepřímými signály šikanování
poučit všechny ped. pracovníky školy o rozdílech mezi šikanováním a škádlením
– vedení školy na ped. radě*

3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

Dobrá komunikace jednotlivých pracovníků ZŠ a vedení ZŠ umožňuje pružně reagovat v krizových situacích.

Předávání informací:

- pravidelně - na poradách (4xročně)
- průběžně – kdokoli z pracovníků ZŠ zaznamená jakékoli příznaky nezdravých vztahů a nevhodného chování mezi žáky, ihned je sdělí třídnímu učiteli, výchovné poradkyni, metodikovi prevence nebo vedení ZŠ
- informace na webových stránkách ZŠ – pro pracovníky ZŠ, žáky, rodiče
- Proškolení všech pracovníků ZŠ – úvodní porada,
- doplňování knihovny odbornými publikacemi, odborná školení
- Speciální školení (pro výchovné poradce a metodika prevence) – předají informace ostatním na nejbližší poradě
- Supervize – bude prováděna v rámci pedagogických rad psychologem a preventistou

*Úkoly: zajistit školení k prevenci šikanování na přípravný týden – školní metodik prevence
bližší spolupráce s krajským školským metodikem – školní metodik prevence*

4. užší realizační tým

ředitel školy
školní metodik prevence
výchovný poradce

5. Společný postup při řešení šikanování (šest skupin základních scénářů)

V případě podezření na šikanu každý pracovník školy neprodleně oznámí tuto skutečnost školnímu metodikovi prevence a vedení školy

Školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu (viz tabulka níže). V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, určený pracovník postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikanování. Pokročilá a komplikovaná šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky z venku, zejména z PPP, SVP. Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany. Dále sem zahrneme základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti. Patří do nich šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti, dále šikany se změnou v základním schématu. Prakticky jde zejména o nějakou zvláštnost u přímých a nepřímých účastníků šikany. Patří sem rovněž šikany s rozvinutým zakrývajícím systémem. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť - například známky úzkostné poruchy.

(1) Situace, které zvládne škola sama

- (a) první pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu;
- (b) celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování, RTP – Rámcový třídní program.

(2) Scénáře, kdy potřebuje škola pomoc zvenku

- (c) první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu;
- (d) první pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu;
- (e) první pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří

sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování;
(f) celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou.

První kroky při objevení šikany

Pro účinnou a razantní první pomoc, dostupnou učitelům (zejména v případě počáteční šikany) je nejvhodnější lokální a vnější strategie, která mapuje, symptomy šikanování a pracuje pouze s vybranými svědky. Je univerzální, platí pro děti i dospělé i pro různé typy škol. Obsahuje schéma strategických kroků, které je třeba dodržovat:

1. Rozhovor s informátory a oběťmi
2. Nalezení vhodných svědků
3. Individuální případně konfrontační rozhovory se svědky (Nekonfrontovat oběť a agresora a svědky s agresory)
4. Zajistit ochranu obětem
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

5.1 Scénář pro obyčejnou počáteční šikanu

1. odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany;
viz příloha 3

2. rozhovor s informátory a oběťmi;

- přicházejí – li s informací o šikaně rodiče – neměli bychom jejich výpověď zpochybňovat, reagovat obranně (říkat, že to není možné) a vyjadřovat nedůvěru
- domluvit se rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte, ubezpečit je, že pomůžeme, naznačit příští kroky
- o rozhovoru s obětí by neměli vědět ostatní žáci – je třeba ji chránit před možnou pomstou agresorů a nebezpečím odmítnutí třídou

3. nalezení vhodných svědků;

- ve spolupráci s informátory a oběťmi vytipujeme členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat: žáci, kteří s obětí kamarádí, sympatizují, nebo ji alespoň neodmítají, žáci nezávislí na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování

4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory);

- rozhovory organizujeme tak, aby o nich druzí nevěděli – bezpečnost svědků, hledáme odpovědi na otázky co, kdy, kde a jak se stalo

Základní otázky taktiky vyšetřování:

Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?

Kdo je agresorem, popřípadě kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátor, kdo je aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?

Co, kdy kde a jak dělali agresori konkrétním obětem?

K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?

Jak dlouho šikanování trvá?

Důkladný a podrobný popis násilného chování je důležitý pro úspěšné uplatnění metody vnějšího nátlaku. Potřebujeme to však i pro sebe, abychom byli chráněni před stížnostmi rodičů agresorů.

1. Co se stalo? (jádro příběhu)
2. Kde se to stalo? (místo)
3. Kdy se to stalo? (čas a alibi)
4. Proč? (motiv)
5. Kdo to spáchal? (podezřelí a pachatelé)
6. Jak to spáchal? (způsob jednání)
7. Čím to spáchal? (zbraně, nástroje)
8. Komu se to stalo? (oběti)
9. Kdo nám to řekl? (svědkové)

Nejvhodnější je provést písemný zápis z těchto rozhovorů

5. ochrana oběti;

do doby, než se vše vyřeší – zajistit zvýšený dozor, zorganizování bezpečných příchodů a odchodů dítěte do a ze školy, v závažném případě ponechat doma

6. předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:

a) Rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)

b) Rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)

- význam: paralyzování agrese vůči bližním – princip „přitlačení ke zdi“ – při jakémkoliv náznaku šikanování bude potrestání přísnější; předjímání komplikací s rodiči – potřebujeme pádné důkazy – vhodné, aby útočníci svou výpověď napsali a podepsali

7. realizace vhodné metody:

a) metoda usmíření;

místo donucení k vnější poslušnosti se sleduje vnitřní proměna vztahů mezi oběťmi a agresory. Je akcentováno řešení problému, tedy rozmrznutí agresivního postoje, domluva, usmíření mezi aktéry šikanování. Nastupuje řízení společného hledání nápravy místo trestu. Usmíření lze zpečetit dobrovolným odčiněním škod, které je přijatelné pro všechny.

b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči);

záměrem je přinutit trestem a strachem viníky k zastavení agresivního chování a k dodržování oficiálních norem. Individuální nebo komisionální pohovor, kde se rozhoduje o udělení výchovného opatření.

Výchovná komise, respektive škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná opatření:

výchovná opatření (napomenutí, důtka třídního učitele, důtka ředitele)

snížení známky z chování

přeřazení agresora do jiného kolektivu

ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

krátkodobý dobrovolný pobyt v dětském diagnostickém ústavu, diagnostickém ústavu pro mládež nebo ve středisku pro mládež

umístění do diagnostického ústavu na předběžné opatření a následné nařízení ústavní výchovy

8. třídní hodina:

a) Efekt metody usmíření – posouzení společného úsilí

b) Oznámení o potrestání agresorů informování celé třídy o potrestání útočníků

9. rozhovor s rodiči oběti;

- informace o zjištěných a závěrech školy, domluvení dalších opatření

10. třídní schůzka;

- potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana, kterou škola řešila; u metody usmíření možno na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany – schůzka mimořádná

11. práce s celou třídou

- nejlepší prevencí je budovat trvale a systematicky kamarádké a bezpečné vztahy v celé třídě; ke změně vztahů ve třídě možno využít spolupráci s profesionály ze školských poradenských zařízení (PPP, SVP apod.)

5.2 Obyčejná pokročilá šikana

Postup obdobný jako ve scénáři 5.1

Taktika vyšetřování u pokročilých šikan vyžaduje vysoce odborné a psychologicky „tvrďší“ postupy. Organizovaný odpor proti rozkrytí tu bývá mimořádně silný. Je třeba proto používat speciální diagnostické metody zaměřené na vztahy a postoje žáků a na ověřování pravdivosti výpovědí. Nezbytná je práce s neverbálními technikami a výslechovými praktikami.

Nejvýraznější rozdíl ve vyšetřování pokročilých šikan oproti těm počátečním spočívá v tom, že **zde nebývá často ani jeden vhodný svědek**. Všichni nebo téměř všichni lžou a zapírají. Běžné jsou křivé výpovědi a falešní svědkové. Nehledáme tedy většinou vhodné svědky, ale **nejslabší články v řetězu skupinové lži**. Vzácnou výjimkou je existence tzv. bílých vran, tedy žáků, kteří odolali velkému konformnímu tlaku skupiny, nesouhlasí s násilím a mají s oběťmi soucit.

Změny ve strategii vyšetřování

Oproti počáteční šikaně nalezneme značné rozdíly:

- individuální rozhovory s falešnými svědky doplníme o jejich vzájemné konfrontace
- ochrana oběti musí někdy nastat hned na počátku, oběť musíme dostat bezpečně domů ještě před koncem vyučování, oběť pak zůstává doma, dokud není nebezpečí zažehnáno.
- rozhovor realizujeme pouze s agresory a bývá doplněn konfrontací mezi útočníky, pokud máme jednoznačné důkazy, lze přejít rovnou ke komisionálnímu rozhovoru

Intervence jsou limitovány

- nelze využít v žádném případě metodu usmíření, ale výhradně metodu vnějšího nátlaku, ta může být doprovázena na podkladě vyšetřování policie doprovázena zahájením trestního řízení
- nejde dělat pohovor v neoficiální skupince, ale pouze v rámci orgánů školy

5.3 Celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování,

RTP – Rámcový třídní program

1.) Informace

Informace o problému ve třídě můžeme získat z různých zdrojů (rodiče, jiné oznámení škole, vlastní pozorování). Máme-li informace o narušených vztazích (šikanování), nahlásíme vše ŠMP a VP, kteří společně zvolí strategii řešení.

JE NUTNO CHRÁNIT ZDROJ INFORMACÍ!!!

2. Odhad závažnosti

Pro řešení je nutné určit závažnost onemocnění třídního kolektivu:

- počáteční stadium
- pokročilé stadium
- neobvyklá forma šikany

Od tohoto se odvíjí skutečnost, zda problém vyřešíme sami, nebo pomocí konzultace s odborníkem, anebo problém již patří odborníkům.

3. Techniky mapující klima ve třídě

Klima třídy se dá určit podle technik cílených na tuto problematiku. Výběr technik záleží na pedagogovi, který mapování provádí.

Příklady technik: jména; přezdívky; had; místa si vymění; ruce; loď; tiché řady; míček apod.

4. Sociometrie

Sociometrické šetření slouží ke zmapování situace ve skupině a to prostřednictvím měření sociálních vztahů uvnitř skupiny, kde se členové bezprostředně znají.

Šetření provádí ŠMP, VP, nebo školní psycholog

5. Práce se třídou

Pro práci se třídou je vhodné využití komunitního kruhu, který provádí ŠMP, VP, TU.

komunitní kruh – jednoduchá metoda sloužící k pojmenování problémů ve třídním klimatu a k nastavení pravidel (je nutná zpětná vazba)

6. Závěrečná zpráva

Závěrečnou zprávu vypracovává ŠMP, VP, školní psycholog

zpráva je důvěrná, obsahuje závěr šetření a doporučení pro ozdravení, možná rizika.

7. Informování pedagogů

seznámení pedagogického sboru s problémem

popis dění ve třídě

společné kroků k řešení

role pedagoga v problému

8. Schůzka s rodiči v případě závažnějších forem šikany

písemnou formou vedení školy vyzve zákonné zástupce agresora i oběti k návštěvě školy

svolá „mimořádnou“ schůzku všech rodičů

účast na schůzce TU, VP, ŠMP, ředitelka školy

seznámení rodičů s problémem (obecně) ne jmenovitě!

pokud má zákonný zástupce zájem o konkrétní jména, jednáme s ním vždy individuálně

9. Výchovná komise

Zákonní zástupci problémových žáků jsou na výchovné komise zváni písemně. Struktura výchovné komise se liší pro agresora a pro oběť.

10. Práce se třídou

Prevence:

pracuje se na ozdravení třídy
nastaví se nová funkční pravidla třídy
třídnické hodiny pravidelně jednou za 14 dní, v rámci těchto hodin probíhá intenzivní práce se třídou
dbáme na bezpečné klima, sledování třídy
dodržujeme kamarádké vztahy (spolupráce učitel + žáci),
jednotné a důsledné vystupování pedagogů ve třídě
pořádáme školní výlety,
adaptační pobyty pro stmelení kolektivu

5.4 Scénář první pomoci pro neobvyklou počáteční šikanu

Její řešení vyžaduje doladění základního postupu, zkušenosti a proto také musí být řešena **nezávislým specialistou na šikanu**. Je zde nutné promyšleně zorganizovat chráněné rozhovory se svědky a někdy je potřeba úzká spolupráce se sociálním kurátorem. Musíme komplikace ve vnějším obraze zachytit a promyslet, co to znamená pro doladění diagnostiky a nápravy šikany.
Kontakty viz bod 12.

5.5 Základní krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany – Poplachový plán pro tzv. školní lynčování

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy;
4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C. Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory;
8. nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků;
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi).

D. Léčba

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

5.6 Celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou.

Vzhledem k velké závažnosti celého problému je nutná úzká spolupráce s nezávislými odborníky na léčení šikany. Již při šetření je nutné dohodnout další postupy léčby s externími spolupracovníky a s jejich pomocí modifikovat Rámcový třídní plán pro danou specifickou situaci.

Pravidelně kontrolovat dodržování navržených postupů a konzultovat další vývoj situace ve třídě.

Úkol: seznámit všechny ped. pracovníky školy s postupem při řešení šikanování – vedení školy na ped. radě

Příloha - úkoly pro pracovníky

1. Primární prevence v třídních hodinách

Třídní učitelé sledují vztahy ve třídě, podílí se na rozvoji pozitivních vztahů mezi žáky a na zlepšení třídního klimatu. Každá třída na začátku školního roku vypracuje svá „Pravidla třídy“ a řídí se jimi. Žáci jsou poučeni o tom, co je a co není šikana, na koho se mají obrátit, mají-li na šikanu podezření třídní učitelé, výchovný poradce, metodik prevence, školní psycholožka, vedení ZŠ, dozory).

2. Primární prevence ve výuce

Téma prevence šikanování je zpracováno do jednotlivých předmětů (člověk a společnost, prvouka, výchova k občanství, výchova ke zdraví, tělesná výchova, výtvarná výchova). Učitelé se soustřeďují na rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky, pracují s pravidly třídy a dynamikou třídního kolektivu, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy.

3. Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování

ZŠ provádí prevenci o přestávkách a při všech činnostech organizovaných školou (exkurze, výlety, vycházky, kroužky, školní družina). ZŠ organizuje adaptační kurzy pro žáky 6. tříd, kde se zaměřuje na budování zdravých vztahů mezi žáky ve třídách a obsahově i na prevenci negativních jevů.

Žáci mají možnost využívat schránku důvěry (vedle ředitelny školy), konzultace výchovné poradkyně, školní psycholožky a e-mailových adres pracovníků školy.

Úkol: pravidelně kontrolovat schránku důvěry – školní metodik prevence

4. Ochranný režim, vytipování rizikových míst – šatna, WC, prostor před školní jídelnou – malá chodbička před sklepem

Školní řád stanoví pravidla chování ve škole, zakazuje násilí žáků vůči spolužákům a stanoví způsob potrestání. V souladu s pracovním řádem zajistit zvýšený a kvalitní dohled pedagogů o přestávkách, před začátkem vyučování, a to hlavně v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet. Poučení žáků v dané oblasti třídními učiteli a učiteli ve vhodných předmětech.

5. Spolupráce s rodiči (vhodný způsob seznámení s nekompromisním bojem školy proti šikaně, například na webových stránkách, pomocí informativního dopisu a při třídních schůzkách);

Rodiče jsou průběžně seznamováni s aktivitami ZŠ na webových stránkách školy.

Spolupráce s Klubem přátel Klicperky v jehož výboru jsou zastoupeni rodiče jednotlivých ročníků a dále spolupráce se zástupci rodičů ve Školské radě.

Pravidelné schůzky s rodiči a možnost kontaktovat kohokoli z pedagogických pracovníků ve škole po předchozí domluvě.

Úkol: na www stránkách školy umístit informační materiály k šikaně a kyberšikaně pro rodiče;

6. Školní poradenské služby;

Ředitelka školy (Mgr. Markéta Ulrychová)

školní metodik prevence (Mgr. Marcela Horká)

Výchovný poradce (Mgr. Bohumila Krausová)

- po domluvě s rodiči, informace o setkání mailem či telefonicky

---

13. Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi

Oblast školství

- pedagogicko - psychologická poradna
- vzdělávání pedagogů, kteří realizují preventivní aktivity ve škole, odborná práce s dětmi ohroženými sociálně patologickým vývojem, spolupráce s MAP

Oblast zdravotnictví

- dětský lékař

Oblast sociálních věcí

- sociální odbor, kurátoři

Policie ČR

- využít lektorských služeb policistů v oblasti sociálně patologických jevů, vyšetřování výskytu drog

14. Plán činnosti

- Připravit (inovovat) preventivní program, koordinovat přípravu (MŠMT čj. 14 514/2000-51).
  - Zpracovat plán osvětových akcí pro rodiče.
  - Informovat všechny učitele, vychovatele a další pracovníky školy o prevenci sociálně patologických jevů, především o konkrétních podmínkách ve škole z hlediska rizik, uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení žáků.
  - Informovat žáky a rodiče o volnočasových aktivitách školy.
  - Poradenská služba pro rodiče.
  - Seznámit pedagogické pracovníky s preventivním programem, pojmenovat kroky, které povedou k jeho realizaci.
  - Zpracovat etickou výchovu, výchovu ke zdravému životnímu stylu a jiné oblasti preventivní výchovy do učebních plánů jednotlivých předmětů.
  - Zpracovat problematiku prevence sociálně patologických jevů do plánu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.
  - Zpracovat problematiku prevence sociálně patologických jevů do školních dokumentů (učební plány, plán práce, ŠVP).
  - Zpracovat přehled odborné i populární literatury a videonahrávek vhodných pro mládež s problematikou prevence sociálně patologických jevů.
  - Navázat kontakt s institucemi a organizacemi, které se v angažují v prevenci sociálně patologických jevů.
  - Podat návrhy psychologických a speciálně pedagogických vyšetření (problematika sociálně patologických jevů).
  - Seznámit rodiče na třídních schůzkách s preventivním programem.
  - Připravit na pedagogickou radu informaci o sociálně patologických jevech.
  - Zpracovat pro žáky učitele, rodiče a žáky školy informace o kontaktech na dostupná krizová, poradenská a preventivní zařízení.
  - Podat návrhy psychologických a speciálně pedagogických vyšetření (problematika sociálně patologických jevů).
  - Připravit pro žáky školy informaci o kriminalitě, delikvenci a záškoláctví ve škole.
  - Informovat žáky a rodiče o volnočasových aktivitách školy.
  - Připravit na pedagogickou radu informaci o formách násilného chování (šikanování, vandalismus) a o projevech xenofobie a rasismu ve škole.
  - Podat návrhy psychologických a speciálně pedagogických vyšetření (problematika sociálně patologických jevů).
  - Zajistit vybavení školy odborným a metodickým materiálem a dalšími pomůckami.
  - Zorganizovat přednášku pro pedagogické pracovníky k problematice virtuálních drog a patologického hráčství.
  - Připravit pro žáky školy informaci o formách násilného chování (šikanování, vandalismus) a o projevech xenofobie a rasismu ve škole.
  - Podat návrhy psychologických a speciálně pedagogických vyšetření (problematika sociálně patologických jevů).
  - Vyhodnotit efektivitu jednotlivých preventivních aktivit.
-

Příloha: Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací, Postup školy při výskytu podezřelé látky a při podezření na užití omamné látky žákem

1. Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací

- 01 Návykové látky
- 02 Rizikové chování v dopravě
- 03 Poruchy příjmu potravin
- 04 Alkohol
- 05 Syndrom CAN
- 06 Školní šikanování
- 07 Kybešikana
- 08 Homofobie
- 09 Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
- 10 Vandalismus
- 11 Záškoláctví
- 12 Krádeže
- 13 Tabák
- 14 Krizové situace spojené s násilím
- 15 Netolismus
- 16 Sebeпоškozování
- 17 Nová náboženská hnutí
- 18 Rizikové sexuální chování
- 19 Příslušnost k subkulturám
- 20 Domácí násilí
- 21 Hazardní hry
- 22 Poruchy autistického spektra (PAS)

Jméno a příjmení žáka:

Datum narození:

Místo trvalého pobytu: **Kontaktní údaje na zákonného zástupce/telefon**
(v případě zletilého žáka na kontaktní osobu)

Název a adresa školy/školského zařízení, ročník:

Pracovníci školy, kteří zpracovali „Krizový plán“

Školní metodik prevence

Výchovný poradce

Třídní učitel

Vychovatel

...

Externí pracovníci, kteří spolupracovali na vytvoření „Krizového plánu“

Ošetřující lékař/odborný lékař:

Pedagogický pracovník školského poradenského zařízení spolupracující na vytváření

Sociální kurátor

Policie ČR

Popis obtíží žáka

Doporučený postup prevence vzniku problémových situací

Doporučený postup v případě, kdy problémová situace

Podpisy informovaných osob

Podpis žáka:

Podpis zákonného zástupce/kontaktní osoby v případě zletilého žáka:

Místo, datum:

Zpracoval/a:

Podpis ředitele školy:

Záznamový arch

Datum /čas	Co se stalo/průběh problémové situace	Kdo byl kontaktován/kým/čas	Poskytnutá opatření	Vyhodnocení

2. Postup školy při výskytu podezřelé látky a při podezření na užití omamné látky žákem

Legislativní podklady:

☒☒ Trestní zákon č. 140/1961 Sb., v platném znění.

☒☒ Zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a toxikománií, v platném znění.

☒☒ Minimální preventivní program pro školy a školská zařízení v oblasti zneužívání návykových látek „Škola bez drog“.

Omamné látky

1. Identifikace a ukládání látek:

- Zajistí-li pedagog podezřelou látku a je podezření, že se jedná o drogu či jinou škodlivou látku, v přítomnosti dalšího člena pedagogického sboru uloží tuto látku do obálky (s drogou nikdo nijak nemanipuluje).
- Na obálku napíše datum, čas a místo zajištění látky, popř. jméno žáka, u kterého byla látka zjištěna. Obálku přelepí a opatří razítkem školy a uschová do školního trezoru u ředitele školy nebo v kanceláři školy.
- nálezu nebo zachycení škola sepiše zápis, ve kterém se přesně popíše vzhled látky, obal, místo a čas nálezu a tento zápis podepíše dvě dospělé osoby a ten, u koho byla látka nalezena nebo ten, kdo nález oznámil (jestliže žák podepsat odmítne, v zápisu se uvede: odmítl podepsat).
- Poté je nutno bezodkladně uvědomit policii. Identifikaci látky provede vždy policie, nikoli zaměstnanec školy.
- Pokud je zajištěna podezřelá látka u žáka, který jeví známky otravy, předá se látka stejným způsobem uložená přivolanému lékaři (usnadní to lékařskou intervenci žáka).
- celé záležitosti musí být ihned informováni členové vedení školy a školní metodik prevence. Jednou z dospělých osob přítomných u celé akce je ředitel školy, případně zástupce ředitele školy.

2. Ohrožení zdraví žáka:

- V případě ohrožení zdraví žáka v důsledku podezření na požití omamné látky se postupuje tak, jako když žák přijde do školy s horečkou.
- Žák jevící příznaky užití omamné látky je odveden ze třídy do návštěvní místnosti vedle vrátnice školy, kde zůstane po dobu, než si pro něj přijdou rodiče nebo lékařská služba. Po celou dobu musí být nad žákem zajištěn dohled dospělé osoby. O celé záležitosti musí být ihned informováni členové vedení školy a školní metodik prevence.
- Škola kontaktuje bezodkladně rodiče žáka nebo jeho zákonné zástupce o bližší nespecifikovaných potížích žáka, rodiče jsou vyzváni k tomu, aby si své dítě co nejdříve vyzvedli ze školy, neboť je nutné lékařské vyšetření žáka.

Rodič (zákonný zástupce) si přijde do školy pro dítě:

☒☒ Rodič je seznámen se zdravotními potížemi (např. zúžené zornice, návaly horka, potíže s dýcháním aj.). Po užití stimulačních či kanabinoidních látek jsou např. zornice rozšířené.

☒☒ Škola apeluje na rodiče, aby s dítětem navštívili lékaře, a nabídne možnosti, kde se může poradit o výchovných postupech.

☒☒ Pedagog odkáže rodiče na odborníky na specializovaných pracovištích.

Rodič (zákonný zástupce) si do školy pro dítě nedojde:

☒☒ Škola (zdravotník školy) přehodnotí zdravotní stav žáka a je v kompetenci školy přivolat lékařskou službu (může jít o předávkování návykovou látkou), rodič je o postupu školy předem informován.

☒☒ Pokud není rodič k zastížení a zdravotní stav žáka není dobrý, ihned se přivolá lékařská služba.

2

Následná opatření:

a) Škola (školní metodik prevence nebo třídní učitel nebo po celou dobu akce přítomný učitel) vyhotoví podrobný zápis průběhu celého případu. O celé záležitosti musí být ihned informováni členové vedení školy a školní metodik prevence.

b) Škola pozve nejrychlejší cestou rodiče (zákonné zástupce) problémového žáka k jednání se školou. Rodiče jsou před výchovnou komisí školy seznámeni se všemi skutečnostmi případu, s porušením školního řádu, s návrhem výchovného opatření, který doporučila a schválila pedagogická rada. Škola doporučí rodičům (zákonným zástupcům) žáka specializovanou pomoc odborníků. Škola vyhotoví dva zápisy z jednání výchovné komise, jeden obdrží rodič, druhý zůstane uložen ve škole. Škola nabídne rodičům pomoc: monitorování dítěte, pravidelné schůzky rodič + třídní učitel, školní metodik prevence a výchovný poradce.

c) Všichni žáci školy jsou obecnou formou seznámeni s případem a jsou upozorněni na závažnost držení, přechovávání a užívání návykové látky, a to nejen v areálu školy. Žáci jsou podrobně seznámeni s tím, že:

Žák, který prokazatelně zneužíval omamnou látku v areálu školy nebo na akcích pořádaných školou, a tím porušil školní řád, bude kázeňsky potrestán dle školního řádu.

d) Třída, v níž se vyskytnul problém, bude monitorována, budou v ní pracovat odborníci primární a sekundární prevence.

e) Proběhne mimořádná schůzka rodičů třídy, ve které se případ vyskytnul. Všichni přítomní rodiče jsou informováni o následujících problémech:

1. Co se ve třídě stalo a jak se škola k případu postavila.

2. Jak bude škola pracovat s rizikovou třídou a s rizikovým žákem v preventivní oblasti.

3. Rodiče jsou vybídnuti ke spolupráci při výskytu sociálně nežádoucího chování, jsou seznámeni s účinky a příznaky užití návykových látek dítětem a dále jsou seznámeni s náplní práce a konzultačními hodinami výchovného poradce a školního metodika prevence.

4. Rodiče jsou podrobně seznámeni s tím, že:

Dítě pod vlivem návykové látky ve škole porušuje školní řád (zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v areálu školy, včetně sankcí, které z porušení tohoto zákazu vyplývají – výchovná opatření).

3. V případě podezření, že žák zneužívá návykové látky:

Školní metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel nebo pověřený pracovník ředitelem školy dle svých odborných možností a komunikativních sociálních dovedností:

a) Povede diskrétní šetření, pohovor se žákem. Doporučí mu rozhovor s odborníkem, např. přes Linku důvěry, odkáže ho na odborníky ze zdravotnického zařízení, pedagogicko-psychologické poradny (PPP), střediska výchovné péče (SVP). V případě možné nedůvěry ze strany žáka k pracovníkům školy je nutná (již při prvním rozhovoru) součinnost odborníků PPP, SVP, sociálních kurátorů, pracovníků oddělení péče o dítě atd. Vzniklou situaci i nadále monitoruje.

b) Při důvodném podezření kontaktuje rodiče (zákonné zástupce). **V případě negativní reakce rodičů na sdělení skutečnosti** a v případě, že rodiče nezařídí pro žáka další péči, uvědomí oddělení péče o dítě, oddělení sociální prevence sociálního odboru.

c) V akutním případě, po průkazném zjištění zneužívání návykových látek ve škole, nebo v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování ředitel školy nebo pověřený pracovník školy:

Uvědomí **rodiče** (zákonné zástupce) a zároveň kontaktuje **zdravotnické zařízení**.

Uvědomí **oddělení péče o dítě, oddělení sociální prevence sociálního odboru**.

Distributora je třeba ihned ohlásit na policii. Zákon ukládá tento trestný čin (prodej, předávání nebo výroba drog) překazit, což se nejlépe udělá tím, že se oznámí!

Terminologické poznámky:

uživatel – je dítě (žák, jedinec), které drogy užívá (je na něho pohlíženo jako na nemocného)

distributor – je dítě (žák, jedinec), který drogy dodává uživateli (pohled jako na pachatele)

obě role se mohou překrývat, ale nemusí

užívání drogy – u nás není trestné (ovšem ani zdaleka neznamená, že je nějak žádoucí)

prodej, předávání nebo výroba drog – u nás je trestné

15. Akce primární prevence ve školním roce 2021/22

Téma měsíce:

Září:

Děti byly seznámeny se změnou metodika prevence a s tím, jak jim může metodik prevence pomoci (schránka, nahlášení rizikového chování, ústní předání problémů)

9. 9 2021- preventivní program pro žáky 3., 4., 5., 6. třídy – na téma Kyberšikana a sociální sítě

Poté žáci 3. a 4. třídy obdrželi zdarma brožury Zebra se za tebe nerozhlédne

14.9. 2021 – preventivní program pro žáky 1. a 2. třídy – na téma Práce policistů a prezentace jejich vybavení

16.9.2021 – preventivní program pro rodiče – na téma Kyberšikana a sociální sítě

17.9.2021 – preventivní program pro žáky 7., 8., 9. třídy – na téma Kyberšikana a sociální sítě

Třídní učitelé vedou záznam o prevenci ve třídě, také v rámci třídnických hodin, na konci každého měsíce písemně informují metodika prevence

Plánujeme schůzku ke spolupráci v oblasti prevence s paní Mgr. Darinou Bártovou a paní Mgr. Hendrychovou z PPP v Náchodě.

Říjen:

Listopad:

Prosinec:

Leden:

Únor:

Březen:

Duben:

Květen:

Červen:

(Během roku budou dopisovány akce, které budou probíhat v rámci jednotlivých tříd. Počítá se s preventivními programy celé školy. První a druhý stupeň absolvuje několik přednášek úměrně zájmu a věku. Velkou měrou vše zastane paní Mgr. Hendrychová – okresní metodik prevence a organizace MAP – Jaroměř.

Ve Chvalkovicích, dne 1. 9. 2021

.....
Školní metodik prevence

.....
Ředitel školy